

АЛЖІР, Алжирська Народна Демократична Республіка (Barr al-Ġazā'ir, Al-Ġumhūrīya al- Ġazā'ireya ad-Dimūqrāṭīya aš-Ša'bīya) — держава на північному

Заході Африки. На Пн. омивається Середзем. морем. На Сх. межує з Тунісом і Лівією, на Пд. — з Нігером, Малі й Мавританією, на Зх. — з Марокко. Площа 2381,7 тис. км². Насел. прибіл. 27,8 млн осіб (2000). Бл. 90 % проживає в регіоні Тель. Етнічні групи: араби — 75 %, бербери — 25 %. Мови: араб. (держ.), бербер., франц. Держ. релігія — іслам. Столиця — м. Алжир (понад 2,5 млн осіб). Найбільші міста: Оран, Константіна. Держ. устрій — респ. Глава держави — президент. Грош. одиниця — алжир. динар. Бл. 1100 до н. е. фінікійці заснували на узбережжі Середзем. м. на тер. сучас. А. кілька колоній. Пізніше вони ввійшли до складу Карфаген. держави. Під час Пуніч. війн (3–2 ст. до н. е.) між Карфагеном і Римом бербер. вождь Масініса створив першу власне алжир. державу — Нумідію. 106 р. до н. е. вона увійшла до Рим. імперії. У 5 ст. н. е. вандалі захопили регіон і створили своє королівство. Через 100 р. вандалів вигнав візант. імператор Юстиніан. У 7 ст. регіон завоювали араби, А. став автоном. провінцією халіфату Омеяд. Від серед. 13 ст. — центр діяльності середземномор. корсарів. Від 1830 почалося франц. завоювання. 1834 анексія А. завершилася. 5 лип. 1962, після кількох років нац.-визв. війни, А. отримав незалежність. Від 1992, коли уряд анулював результати виборів, на яких перемогу одержали іслам. фундаменталісти, у країні фактично йде громадян. війна. 1999 Президентом А. було обрано А. Бутефліку, який запропонував програму, спрямовану на встановлення злагоди у суспільстві, та екон. реформи. А. — чл. ООН, МВФ, ВООЗ, ОАЄ, Ліги араб. країн, ОПЕК, Союзу Арабського Магрибу. На Пн. вздовж узбережжя і далі на Пд. простягається гір. система Тель (Малі Атлас), завширшки від 80 до 190 км, що переходить у гір. систему Великий Атлас. Понад 90 % тер. країни займає кам'яна пустеля — Алжирська Сахара. На Пд. у горах Ахаг'гар найвища точка А. — гора Таг'ат (3003 м). Клімат тропічний, на узбережжі Середзем. м. — субтропічний, посушливий, пересічна температура січня +5°, +12 °С, липня +25°, +30 °С. В Атлас. горах бере початок гол. річка країни Чelif, яка впадає в Середземне м. Далі на Пд. річок практично немає. Тут розташ. високе плато, декілька западин якого в період дощів перетворюються на дрібні озера, а при висиханні — на солончаки. Природна рослинність пустельна, у горах — ліси.

А. — одна з індустр. країн. ВВП (2000) — 52 млрд дол. США, на душу насел. — 1750. Осн. структурні складники ВВП (2000): енергоносії — 34 %, пром-сть — 23 %, с. госп-во — 20 % та послуги — 34 %. Пром-сть пред-

ставлена підприємствами з видобування та переробки нафти, газу та ін. корис. копалин, металургії, машинобудування, хім., електротех. галузей та з переробки с.-г. сировини. С. госп-во малопродуктивне і забезпечує лише 1/3 внутр. потреб країни. Чималий у минулому держ. сектор інтенсивно скорочується на користь приватного нац. та іноз. підприємництва. Приват. капітал переважає в легкій, харч. галузях, с. госп-ві (на місці розформов. держгоспів створ. численні кооперативи), сфері послуг. Експортуються нафта й газ (забезпечують 96 % валют. надходжень), а також цитрусові, вино, корок. Імпортується машини, устаткування, продовол. та споживчі товари. Гол. торг. партнери — країни ЄС (понад 60 % товарообігу), США та ін.

27 грудня 1991 А. визнав незалежність України, 20 серпня 1992 між ними були встановлені дипломат. стосунки. В А. діє Посольство України, а в Україні — Посольство А. У квітні 1993 підписано Протокол про політ. консультації, а 1 липня 1995 — укладено торг.-екон. угоду. Україна брала участь у Міжнар. ярмарку, що проходив у Алжирі (2001). А. посідає 2-е м. після Єгипту серед країн Африки в товарообороті з Україною, який за 1999–2000 склав 323 млн дол. США. В укр. експорті переважають сировина (20 %) і напівфабрикати (78 %). Серед музеїв країни найцікавішими є Музей етнографії і давньої історії, Нац. музей античності, Нац. музей красних мистецтв — усі в столиці; музей Цирта в м. Константіна відомий своїми археол. експонатами. Серед ін. пам'яток: у м. Оран — цитадель Санта-Круз, Велика мечеть (17 ст.); у м. Бліда — мечеть, яку спорудив пірат Барбароса (Хайруддін); у м. Аннаба — руїни антич. міста Афродизіум, одного з центрів раннього християнства (430 в ньому помер св. Ав'густин); у Константіні — стіни старого міста, яке збудували араби з барельєфів рим. періоду, рим. цитадель, мечеть Сидиель-Каттані (18 ст.), палац 19 ст.; у м. Біскра — гробниця завойовника Пн. Африки Укби; у столиці країни — турец. цитадель 16 ст. і старе місто. Від 16 ст. розвивається література А. араб. і кабільською мовами, від 20-х рр. 20 ст. — французькою. Серед найвідоміших письменників: Абд аль-Кадір, аль-Маджауї, Мугаммед Бен-Шенеб, Сі Моганд, Абу аль-Якдан, Башір Брагімі, Мугаммед аль-Лаккані, Абу аль-Касим Саадалла, А. Урва, Б. Марзак, С. Гумакат, М. Таос, Н. Тідафі, Н. Аба, Н. Фарес та ін. В Україні у зб. «Полум'я» (1964), «Вогненні вітри», антології «Поезія Африки» (обидві — 1983) та періодиці опубл. твори Д. Шрайбі, Ж. Амруша, Ж. Сенака, Омара Азраджа, А. Грекі, М. Діба, А. Креата у перекл. І. Лебединського, В. Ткаченка, М. Литвинця та ін. 1978 видано роман Селлаха Салаха «Терниста дорога» (перекл. Ю. Калениченка), 1982 — романи ат-

Тагіра Ваттара «Туз» (перекл. В. Шагала й В. Вірина) та «І здригнеться земля» (перекл. І. Єрмакова). Щодо присутності українців в А., то тут, як і у всій Африці, постійних укр. поселень не було, оскільки ані екон., ані політична укр. еміграція не пов'язували з ними спец. планів чи надій. У столиці А. жив М. Іванюк — ремісник із Зх. України, що приїхав сюди після 2-ї світової війни. У 1977-82 в Алжир. інституті нафти працював І. Лобай із США. У 1970-80-х рр. співробітником амер. посольства в А. був українець із США Є. Скоцко; послом СРСР в А. працював В. Таратута.

Рекомендована література

1. Бортняк Я. М. Алжир. К., 1960;
2. Светлов В. С. Алжир сегодня. Москва, 1981;
3. Аргентов В. А. Алжир на новом пути. Москва, 1982;
4. История Алжира в новое и новейшее время. Москва, 1992;
5. Ланда Р. Г. История Алжира. 20 век. Москва, 1999;
6. Лобай І. Українці в Альжирії // Альм. Укр. Нар. Союзу. Нью-Йорк, 1999.

М. П. Дашкевич

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Алжир, Алжирська Народна Демократична Республіка / М. П. Дашкевич // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-43767>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).